

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет іноземних мов

Кафедра німецької філології

Силабус навчальної дисципліни

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма
«Німецька мова і література, англійська мова, переклад»

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.043 Германські мови та літератури
(переклад включно) (перша – німецька)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ - 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Лінгвокультурологія
Викладач (-і)	Остапович Олег Ярославович
Контактний телефон викладача	0505139601
Е-mail викладача	oleg.ostapovych@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	четвер 15:00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Даний теоретичний курс входить до циклу професійно орієнтованих дисциплін з іноземної філології, логічно пов'язаний з курсами мовознавства, країнознавства, лінгвокраїнознавства, основ теорії мовної комунікації, історії мови і лексикології, теорії перекладу та практики мовлення. Він призначений для студентів спеціальності мова та література (німецька) і читається на першому році навчання в магістратурі. Навчальна дисципліна Лінгвокультурологія знайомить студентів із проблематикою культурологічно релевантного, фонового змісту мовних одиниць, основними концепціями та теоріями, які аналізують культурну специфіку мови і мовлення та культурні і ментальні відмінності між представниками різних етномовних спільнот. Курс ведеться німецькою мовою, що сприяє збагаченню словникового запасу студентів відповідною термінологією та позитивно впливає на оволодіння німецькою мовою та мовленням.</p> <p>Методи навчання: інтерактивна лекція, дискусії, групова робота, індивідуальна робота, самостійна робота.</p> <p>Методи контролю: індивідуальне опитування, тестування, письмова робота.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Кожна національна культура складається з національних і інтернаціональних елементів і не може цілком збігатися з іншою культурою. Тому метою курсу є поглиблення у студентів системи сучасних лінгвокультурологічних знань про специфіку мовної картини світу та зокрема відповідних особливостей мовної поведінки носіїв німецької мови; цілісного уявлення про мову як засобу накопичення та передачі із покоління в покоління суспільно-історичного досвіду та національних реалій її носіїв; збагачення культурологічних знань майбутніх філологів та формування у них здатності розуміти ментальність носіїв німецької мови. Курс має на меті формування, попри суто мовну, культурно-комунікативної компетентності майбутніх викладачів двох іноземних мов та перекладачів. Ця мета досягається через аналіз базової культурно кумулятивної функції мови та базових понять фонових знань, культурного компонента семантики, національної мовної картини світу, лексичних реалій, трансляторних лакун, алюзій вертикального контексту.</p> <p>Завдання курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знайомство з історією виникнення та розвитку лінгвокультурології як розділу науки про мову, її місцем серед інших наукових лінгвістичних дисциплін та зв'язок із ними; • розширення лінгвістичних і національно-культурних знань студентів, їх комунікативних, міжкультурних і перекладацьких можливостей через комплексне вивчення зв'язку німецької мови з культурою її носіїв; • збагачення словникового запасу студентів термінологією з різних сфер людських знань – базою для вільного живого спілкування між народами з метою забезпечення комунікативної компетенції через адекватне сприйняття мови співрозмовника та розуміння оригінальних текстів; 	

<ul style="list-style-type: none"> • знайомство студентів з життям країн, мову яких вони вивчають, у всіх його аспектах, з відображенням процесів розвитку суспільства у мові та формування у свідомості студентів поняття про предмети і явища Німеччини та німецькомовних держав, що не мають аналогів ні в рідній культурі, ні в рідній мові. 			
4. Програмні компетентності			
<p><u>Інтегральна компетентність:</u> Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.</p> <p><u>Загальні компетентності:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. • Здатність спілкуватися німецькою мовою. • Здатність генерувати нові ідеї (креативність). <p><u>Фахові компетентності:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках та школах. • Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного/ мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів. 			
5. Програмні результати навчання			
<ul style="list-style-type: none"> • Впевнено володіти державною та німецькою мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування, презентувати результати досліджень державною та німецькою мовами. • Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній науці. • Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня. • Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих праць. 			
6. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		20	
семінарські заняття		10	
самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова / вибіркова
1	035 Філологія	1	В
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		Кількість годин	
		лекції	заняття
			сам. роб.
Тема 1. Linguokulturologie als wissenschaftliche Disziplin.		2	1
Тема 2. Das Problem des nationalen sprachlichen Weltbildes. Konzepte von Sprache und Kultur. Relativistische und kontinistische Sprachtheorien. Hypothese der sprachlichen Relativität. Hypothese der sprachlichen		2	1
			6

Additivität. Wechselbeziehungen zwischen dem begrifflichen und sprachlichen Weltbild.			
Тема 3. Realienwörter als sprachliche Repräsentanten der Hintergrundkenntnisse. Begrifflich - denotative und konnotative Hintergrundrealien. Klassifikation und Übersetzung der Realienwörter.	2	1	6
Тема 4. National-kulturelle Komponente der Semantik Begriffliche und konnotative Seme. Linguokulturologische Analyse der lexikalischen Semantik. Ihr gnoseologischer und ontologischer Status. Denotativer, signifikativer und konnotativer Bezug der national-kulturellen Komponente der Semantik. Ausdrucksebenen der der national-kulturellen Komponente der Semantik in der Bedeutungsstruktur der Phraseologismen.	2	1	6
Тема 5. Internationalisierung des Wortschatzes der europäischen Sprachen. Historische Faktoren der Internationalisierung. Globalisierung der Wirtschaft und ihre sprachlichen Folgen. Entwicklung vom Internet und ihre Widerspiegelung in der Sprache.	2	1	6
Тема 6. Gesellschaftlicher Fortschritt und seine Widerspiegelung in der Sprache. Die historischen und sozialen Faktoren der Neologie. Modewörter und Wörter des Jahres als Merkmale der historischen Epoche.	2	1	6
Тема 7. Geschichte der Nation im ethnospezifischen Wortschatz. Altgermanische Kulturschätze in gegenwärtigen germanischen Sprachen. Epoche des feudalen Mittelalters im germanischen Wortschatz. Onymische Lexik als Quelle der kulturgeschichtlichen Information.	2	1	6
Тема 8. Vertikaler Kontext als historisch-philologischer Aspekt des Textes. Literarischer Titel als komplexe Quelle der kulturbezogenen Information. Komponenten des vertikalen Kontextes und sein pragmatisches Potential. Komplexe kulturelle Konnotation des Textes als des Ganzen.	2	1	6
Тема 9. Nationale Sprachvarietäten. Deutsch als plurizentrische Sprache . Theorie der nationalen Sprachvarietäten. Der Begriff der national-staatlichen Varietät der Standardsprache. National-staatliche Varietät der Standardsprache und regionale Varianten, Dialekte und Mundarten. Besonderheiten des Österreichischen Deutsch und des Schweizer Deutsch auf phonologischer, orthographischer, morphologischer, syntaktischer und lexikalischer Ebene.	2	1	6
Тема 10. Paralinguistische, orthographische, translatorische Aspekte der Linguokulturologie. Kulturspezifika der Gesten und ihres sprachlichen Ausdrucks. Graphische Bezeichnungen und Abkürzungen als Träger der Kulturspezifika. Linguokulturologische Aspekte der mündlichen Synchronübersetzung.	2	1	6
ЗАГАЛОМ:	20	10	60
7. Система оцінювання навчальної дисципліни			

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.</p> <p>Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів і є сумою балів за виконання практичних завдань, підсумкове тестування, самостійну роботу та бали, отримані під час заліку. Допуск до заліку передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів).</p> <p>Студент, який не набрав 25 балів, до заліку за відомістю №1 не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної сесії студент користується повторним правом отримати допуск на складання заліку за відомістю №2 на консультаціях викладача (перескладання пропущених тем, виконання індивідуальних завдань).</p>
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Передбачено одне письмове підсумкове тестування на платформі d-learn.pnu.edu.ua, яке охоплює від 30 до 50 завдань (максимальна кількість балів – 10).</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Оцінюється відвідуваність 10 занять упродовж семестру за 5-бальною шкалою. Максимальна кількість 35 балів розраховується як середнє арифметичне усіх занять з ваговим коефіцієнтом 7.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується активність студента під час семінарських занять; присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски занять без поважних причин, а також результати відпрацювання пропущених з поважних причин занять.</p> <p>При виставленні допуску до заліку (максимум 50 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час контактних (аудиторних) годин (35 балів), бали підсумкового тестування на платформі d-learn.pro (10 балів) та бали, отримані за опрацювання навчального матеріалу під час самостійної роботи студента (5 балів), що контролюється протягом тижня контролю самостійної роботи (КСР).</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Форма підсумкового контролю – залік. Форма здачі – комбінована.</p>
<p>8. Політика навчальної дисципліни</p>	
<p>Вибір навчальної дисципліни відбувається на основі Положення про порядок реалізації здобувачами вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника права на вільний вибір освітніх компонент.</p> <p>Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, дотримуватися правил академічної доброчесності.</p> <p><u>Академічна доброчесність:</u></p> <p>Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим</p>	

порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Відвідування занять:

При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та спізнення без поважної причини, що передбачено Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача щочетверга о 15.00.

Навчання за індивідуальним графіком:

Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань в системі дистанційного навчання d-learn.pro та виконанням усіх завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Неформальна освіта:

Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з лінгвістики на платформах Coursera, UdeMy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Повторне вивчення дисципліни:

Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <http://www.d-learn.pnu.edu.ua>.

9. Рекомендована література

Основна:

1. *Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М.* Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Т.Р. Кияк, О.Д. Огуй, А.М. Науменко. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
2. *Левицький В.В.* Семасиологія. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 508 с.
3. *Остапович О. Я.* Лінгвокультурні фактори американізації словникового складу німецької мови // Семантика мови і тексту: Матеріали міжвуз. наук. конференції. - Івано-Франківськ. - 2003. - С. 376-381
4. *Остапович О.Я.* Історія та сучасні наукові засади релятивістських і континічних мовних теорій // Вісник Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. – Філологія. – Випуск XV-XVIII. - Івано-Франківськ. – 2007. – С. 55-61.
5. *Остапович О.Я.* Лінгвістичні ситуації і мовна політика в німецькомовних країнах у добу глобалізації // Нова філологія. –Запоріжжя. – Випуск 32. – 2008. – С. 205-213
6. *Варениця Е. Я., Остапович О.Я.* Про новітню концепцію тлумачного словника сучасної німецької мови «Variantenwörterbuch des Deutschen. Die Standardsprache in

Österreich, der Schweiz und Deutschland sowie in Liechtenstein, Luxemburg, Ostbelgien und Südtirol» Ульріха Аммона // «Міжкультурна комунікація: мова-культура-особистість». Науковий вісник національного університету „Острозька академія”. Серія „Філологічна”. – Випуск 14. – Острог, 2010. – С.433-438.

7. *О. Остапович*. “Фразеологічні концепти” і “Фразеологічна мовна картина світу”, Когнітивна парадигма осмислення ідіоматики у слов’янських та германських лінгвокультурах // “Семантика мови і тексту”. Матеріали XI міжнародної науково-практичної конференції. - Івано-Франківськ, 2012. - С. 456-461.
8. *Остапович О.Я.* Культурна специфіка німецької фразеології. Емпірична реальність чи публіцистична фікція? // Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах. Збірник наукових праць. - Випуск 25. - Донецьк, 2012. - С. 123-138.
9. *Остапович О.Я.* Вербалізація концептосфери “Батьківщина” у німецькій ідіоматиці. Топос “домівки” // Вісник Житомирського державного університету Івана Франка. - Випуск 62. - 2012. - С. 135-141.
10. *Остапович О.Я.* НОВІТНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОГО ВАРІОВАННЯ НІМЕЦЬКОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ // *Studia Germanica et Romanica*. Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах. Збірник наукових праць. – Т. 11. - № 1. (31). - Донецьк, 2014. – С. 35-52.
11. *Остапович О.Я.* СЕМІОТИКО-ГЕРМЕНЕВТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ПАРЕМІОЛОГІЇ // “Мова і культура”. - Київ: Видавничий том Д. Бураго – Вип. IV (172). - 2014. – С. 21-26.
12. *Остапович О.Я.* Особливості образно-тематичної організації німецької фразеології поза межами ФРН. Кількісний вимір // Семантика мови і тексту. Вісник Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. – Філологія. – Випуск 44-45. – Івано-Франківськ, 2015-2016. – С. 220-225.
13. *Ammon U.* Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz: Das Problem der nationalen Varietäten. —Berlin / New York: de Gruyter. —1995. - 575 S.
14. *Coseriu E.* Geschichte der Sprachphilosophie. Von den Anfängen bis Rousseau. – Tübingen: Francke, 2003.
15. *Die viersprachige Schweiz* // Hrsg. von Hans Bickel u. Robert Schlapfer.- 2., neubearb. Aufl.- Aarau; Frankfurt a.M.; Salzburg:Sauerlander,2000.- 319 S.
16. *Muhr R.* (hrsg.) Internationale Arbeiten zum österreichischen Deutsch und seinen nachbarsprachlichen Bezügen. —Wien: Verlag Holder-Pichler-Tempsky. - 1993—133 S.
17. *Oguy O. D.* Lexikologie der deutschen Sprache / O. D. Oguy. – Winnytsya: Nowa Knyha, 2003. – 416 S.
18. *Ostapovyč O.* Kontrastive krosskulturelle Analyse von mentalen Konzepten in kognitiver Phraseologie unverwandter Sprachen // *Phraseology in Motion I - Methoden und Kritik*. Akten der Internationalen Tagung zur Phraseologie, Basel, 2004. – *Phraseologie und Parömiologie*. - Bd. 19. – Schneider Verlag Hohengehren. – Baltmannsweiler, 2006. – S. 145-154.
19. *Whorf B. L.* (1997) Sprache – Denken – Wirklichkeit. Beiträge zur Metalinguistik und Sprachphilosophie. – Reinbeck bei Hamburg: Rowolt.

Додаткова:

1. *Clyne M.* Pluricentric Languages. —Berlin / New York.- 1992. - 652 P.
2. *Nord C.* Textanalyse und Übersetzen. Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse. – Heidelberg: Groos, 1995. – 285 S.
3. *Österreichisches Wörterbuch*.—Wien: Verlag Jugend und Volk, Österreichischer Bundesverlag,1990. —501 S.

4. *Pollak W.* Was halten die Österreicher von ihrem Deutsch? Eine sprachpolitische und soziosemiotische Analyse der sprachlichen Identität der Österreicher. - Wien: ÖGS//ISSS, 1992. – 170S.
5. *Rash F.* Die deutsche Sprache in der Schweiz. - Bern: Peter Lang, 2002. – 294 S.
6. *Stolze R.* Übersetzungstheorien. Eine Einführung. Verlag Tübingen: Narr Verlag, 5., überarb. und erweiterte Auflage, 2008. – 285 S.
7. *Werlen I.* (2002) Sprachliche Relativität. – Tübingen / Basel: Francke.

Викладач _____ Олег ОСТАПОВИЧ